

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Operatie NAVO

Schepper, J. de

Citation

Schepper, J. de. (2003). Operatie NAVO. *Bestuurskundige Berichten*, 18(5), 20-21. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3211161>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3211161>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Operatie NAVO

Woensdag 22 oktober stond de excursie naar het COREPER en de NAVO te Brussel gepland. Vroeg uit de veren en wakker door een flinke dosis cafeïne vertrokken we om 6:15 uur bij de Faculteit Sociale Wetenschappen. Eenmaal aangekomen bij het COREPER, werden we eerst uitgenodigd om een kop koffie of thee te nuttigen alvorens de lezing zou aanvangen. Na onszelf te hebben bediend van een kopje koffie was aldaar de Nederlandse persvoorlichter Frits Kempenaar.

De heer Kempenaar, van historicus tot journalist en later werkzaam op BuZa, lichtte ons in over de werkzaamheden van het COREPER (Comité des Représentants Permanents: de permanente vertegenwoordiging van de lidstaten bij de Europese Unie). De aandacht voor de Europese Unie is heel klein. Zo lopen er in Den Haag 1000 journalisten rond, terwijl er maar 30 Nederlandse journalisten te vinden zijn in Brussel.

Op de Nederlandse permanente vertegenwoordiging (pv) werken zo'n 60 beleidsmedewerkers van alle departementen. Deze ambtenaren werken in principe niet voor hun departement, maar voor Nederland. Formeel coördineert het ministerie van BuZA. De pv is de grootste 'ambassade' van Nederland na die in Washington. Meneer Kempenaar nam met ons de hoofdpunten van de Europese agenda voor het komende jaar door. Een belangrijk punt zal de uitbreiding zijn. Eerst de 10 nieuwe landen, vervolgens onderhandelingen met Roemenië en Bulgarije en tot slot de eerste gesprekken met Turkije. Een ander belangrijk punt zal de Europese Grondwet zijn. Zoals u weet zijn hier nog wel wat hobbels te nemen. Behalve de Europese Grondwet zal ook het voorzitterschap van Nederland van de Europese Unie vanaf 1 juli 2004 een bron van werkzaamheden met zich mee brengen. Voor de pv betekent dit een flinke uitbreiding van het aantal medewerkers.

Al met al wel een interessante lezing, hoewel men hier uiteraard altijd over van mening kan verschillen. Tweeën aan bij het hoofdkwartier van de NAVO. Volverwachting kwamen we binnen. Na even te hebben rondgesnuffeld mochten we

plaatsnemen in de Joseph Lunszaal. De afvaardigingen van de B.I.L. en de SPIL waren echter niet de enige. Er waren ook studenten aanwezig van de Universiteit Tilburg en van de Universiteit Twente waardoor het

"Een "soft power" als de Europese Unie bleek niet voldoende te zijn om een crisis van formaat aan te pakken"

totale aantal op zo'n 100 studenten kwam.

Om 14:15 begon de lezing door Eric Povel, *Information Officer* van de *NATO Public division*. De heer Povel had ook in Leiden gestudeerd, helaas geen bestuurskunde, maar politicologie. Zijn taak was het om ons een beeld te geven van wat de NAVO nu precies is. Dit deed hij door onder andere te vertellen over de taken en de structuur van de organisatie. De heer Povel benadrukte vooral dat de NAVO een intergouvernementele organisatie is, dus geen supranationale organisatie zoals de Europese Unie. In zijn verdere verhaal trok hij ook steeds duidelijk de scheidingslijn tussen de NAVO en de Europese Unie. De NAVO is een organisatie die beslissingen neemt door middel van consensus. De NAVO-lidstaten hebben ieder een stem en deze stem is niet gewogen. Ondanks deze regeling heeft toch niet iedereen evenveel invloed. Lidstaten met een grote militaire capaciteit hebben

namelijk een dikkere vinger in de pap dan lidstaten met een beperkte capaciteit.

Zoals ook de Europese Unie met uitbreiding te maken krijgt, krijgt de NAVO eveneens hiermee te maken. Volgend jaar zullen er namelijk 7 lidstaten bijkomen waarmee het totale aantal op 26 komt. De vraag die zich logischerwijze aandient is dan ook; *Is consensus nog wel een effectieve manier van besluitvorming?* De heer Povel benadrukte dat de aard van de zaken nog steeds noopt naar consensus. De zaken waarover de NAVO beslissingen neemt betreffen namelijk staatsveiligheid en kwesties over leven en dood. Daarom is ook de Secretaris-Generaal zeer belangrijk voor de NAVO. Hij moet immers de lidstaten op één lijn zien te krijgen. De Secretaris-Generaal denkt hierbij zeker niet aan zijn landsbelang, maar aan het belang van de NAVO en daarmee dus van elke lidstaat. De benoeming van Jaap de Hoop Scheffer heeft dus niet zo heel veel voordelen voor Nederland, hooguit een beetje nationale trots. De Secretaris-Generaal is onder andere de voorzitter van de NAVO-raad, hij is de agendasetter en is ook het gezicht van de NAVO naar buiten toe.

Bij de NAVO werken zo'n 3.500 mensen. Dat is een schijntje vergeleken bij de 20.000 die bij de Europese Unie werken. Vanzelfsprekend komt dit doordat de NAVO zich met minder zaken bezighoudt dan de Europese Unie. In het gebouw van de NAVO zijn delegaties van alle landen aanwezig en van bijna alle partner-landen. De NAVO is een politiek-militair samenwerkingsverband. De verdeling in een politiek deel en een militair deel binnen de NAVO zie je ook binnen de delegaties van de verscheidene landen. Zo kregen we in het tweede deel zowel een Nederlandse politieke vertegenwoordiger als een Nederlandse militaire vertegenwoordiger, maar daarover straks meer.

Het verhaal van de heer Povel riep de vraag op wat de NAVO vandaag de dag eigenlijk is. Deze vraag blijkt moeilijk te beantwoorden omdat de veranderingen binnen de NAVO sneller gaan dan de publieke opinie

De studenten in Brussel

volgen kan. Maar wat is dan het nut nog van de NAVO? Zoals bij velen bekend, is de bestaansreden van de NAVO de dreiging van het communisme ten tijde van de Koude Oorlog geweest. Sinds de val van de muur is deze dreiging echter verdwenen. Verder wordt de band met de Russen en voormalige Oostbloklanden steeds sterker. Daarom zijn er naast de al bestaande functies nog een aantal bijgekomen. De vijf functies, ook wel concepten genoemd, zijn de volgende.

Als eerste concepten tevens degene die de meeste bekendheid geniet, is Artikel 5. Dit artikel houdt een collectieve defensie in. Wanneer een lidstaat door een niet-lidstaat wordt binnengevallen, wordt dit door de andere lidstaten opgevat als een aanval op elk lidstaat. Dit artikel is in het leven geroepen om de Verenigde Staten aan Europa te binden. Door de terroristische aanslag van 11 september heeft dit een omgekeerd effect gehad. Ook voor Polen is dit artikel nog steeds belangrijk. De Polen hebben nog steeds enige angst voor hun 'grotebroer' in het Oosten. Een tweede concept is die van de interne pacificatie. Voormalige vijanden, zoals Frankrijk en Duitsland, worden hierdoor verzoend. Een ander voorbeeld is het gemor over de grenzen van de Egeïsche Zee en het schenden van de luchtruimverdragen door Griekenland en Turkije. De interne pacificerende functie zorgt ervoor dat tussen deze landen geen conflict uitbreekt. De NAVO-lidstaten zorgen ook dat er geen conflict uitbreekt omdat het belang van hun NAVO-lidmaatschap hoog in het vaandel staat. Een derde concept is dat de NAVO een

'waarden-gemeenschap' is. Het gaat namelijk om bepaalde visies en waarden die de lidstaten delen. De vraag die zich hierbij aandient is; Hoe ver gaat die gemeenschap, waar trek je de (culturele) grens? Deze kwestie is een *hot item* vandaag de dag, want hoe zit het bijvoorbeeld met Oekraïne en Wit-Rusland? In hoeverre er nieuwe lidstaten bijkomen hangt mede af van geostrategische factoren. Zo ligt Turkije strategisch gezien zeer gunstig, maar wanneer het op cultureel gebied aankomt is niet iedereen zo happig op het lidmaatschap van Turkije. Te denken valt aan de mensenrechtenkwestie. Een vierde concept is dat van veiligheid en militaire samenwerking. Een belangrijke taak hierbij is het crisismanagement. De NAVO neemt de taken van de VN op zich op het gebied van militair ingrijpen. De NAVO is namelijk een betere en dieper geïntegreerde militaire organisatie. Daarom is de NAVO ook niet zomaar opgedoekt na de Koude Oorlog. Voorbeelden van crisismanagement zijn de conflicten in Bosnië en in Kosovo. Een *soft power* als de Europese Unie bleek niet voldoende te zijn om een crisis van formaat aan te pakken. Zonder de NAVO was Europa niet uit deze problemen gekomen. Een vijfde en tevens laatste concept is dat van een groter wordende collectieve veiligheid. In (voormalige) crisisgebieden moet stabilisatie dienen om de economie weer op gang te brengen. Mede om deze reden is de NAVO gevarieerder geworden wat betreft hun takenpakket. Om snel ter plekke te zijn heeft de NAVO sinds kort een NATO Response Force (NRF) opgezet. De NRF bestaat

uit snel inzetbare eenheden die gebieden gereed kunnen maken voor een aankomende grotere troepenmacht. Deze NRF is er voor nieuwe dreigingen van vandaag de dag. Te denken valt hierbij aan terroristische aanslagen.

De eerstvolgende belangrijke NAVO-top is in mei volgend jaar te Istanbul. Een belangrijk punt op de agenda is dan de relatie tussen de NAVO en de EU. Onlangs is namelijk het idee opgekomen om een aparte Europese defensieorganisatie op poten te zetten. Het lastige punt hierbij is dat deze Europese defensieorganisatie grotendeels zal gaan overlappen met de NAVO, zowel qua functies, leden, en materieel. De heer Povel benadrukte dat een land, mocht het van beide organisaties lid zijn, niet twee keer zijn defensiebudget kan uitgeven. Gevolg zou dan zijn dat beide organisaties maar een zeer beperkte capaciteit hebben. Hoe dat allemaal gaat lopen en in hoeverre de plannen verwezenlijkt worden valt nog niet te zeggen. De toekomst zal dat moeten uitwijzen.

Om 15:40 uur kregen we de gelegenheid om de benen te strekken onder het genot van een kopje thee. Het tweede deel van de lezing begon om 16:00 uur. Twee permanente vertegenwoordigers stonden ons te woord. De eerste was Hugo Klein, de politiek vertegenwoordiger. De militair vertegenwoordiger was Kolonel Mulder van de landmacht. Deze twee heren hadden niet echt veel toe te voegen aan het verhaal van de heer Povel. Wel vertelden ze dat de NAVO geen eigen leger heeft. De middelen waarvan een operatiemacht zich bedient komen van de lidstaten. Landen leveren dus bijdragen. De landen zijn tevens verplicht om hun materiaal en troepen aan te passen aan NAVO-eisen. Vervolgens mochten we vragen stellen aan beide heren. Op het moment dat de tijd eenmaal om was, zo rond 17:00 uur, bedankte Kamran de sprekers van die dag en keerden de B.I.L. en de SPIL weer richting hun hoofdkwartier; de FSW, om daar politiek-bestuurlijke zaken voor hun rekening te nemen. □

Jordy de Schepper